

Amerikai könyvtárügy – amerikai–magyar interpretáció

Hajnal Ward Judit neve egészen biztosan ismerősen cseng a könyvtári szaklapok rendszeres olvasóinak, az Egyesült Államokban élő szerző ugyanis gyakran publikál a hazai szakajtó felületein. Leginkább a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* lapjain találkozhatunk írásaival, de a *Könyvtári Figyelő* és egyéb hazai szaklapok, természetesen nemzetközi folyóiratok oldalain is megjelennek publikációi. A szerző 1985-ben angol nyelvészetből doktorált a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd 2006-ban immár Amerikában egyetemi könyvtárosi végzettségre is szert tett. Jelenleg a Rutgers Egyetem Alkoholtudományi Intézetének könyvtárosa, emellett oktatói feladatokat is ellát az egyetem Kommunikáció- és Információtudományi Karán. Hajnal Ward Judit Amerikába költözése szerencsés módon nem járt együtt a magyarországi hidak felégetésével, így mindmáig kitűnő szakmai kapcsolatot ápol az itthoni szakemberekkel, rendszeresen meghívott vendég különféle szakmai rendezvényeken. Lehetőségeihez mérten részt vesz az amerikai és a magyarországi szakmai közéletben, esetenként szívesen vállal egyetemi előadásokat. De mint ahogy írtuk, főként publikál.

Nyitott könyvtár című 2015 végén napvilágot látott első, közel háromszáz oldalas könyvtárszakmai kötete is ennek a tevékenységnek az eredménye. Könyve a megjelenést követően jelentős érdeklődést váltott ki. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban tavasszal rendezett könyvbemutató, amelyen közel negyven szakmabeli vett részt, ami – figyelembe véve, hogy egy szűk szakmai közegnek szól – komoly fégyvertény, jöllehet a meglehetősen presztízzsel bíró pozsonyi és pesti Kalligram könyvkiadó közös gondozásában megjelent könyv nem monográfia, hanem a szerző korábban már közzétett írásaiból készült válogatás, egyfajta gyűjteményes kötet.

Kérdés, hogy mitévő legyen ilyen esetben a recenzens? Emeljen ki néhány fontosnak tartott cikket, és kizárólag azokról írjon, megfedkezve a kötet többi részéről, vagy próbálja valahogy megragadni

a könyv lényegét, és írjon valami egészen átfogót és általánosat, aminek következtében sokat markol, de keveset fog, vagyis valójában alig tud meg róla valamit az érdeklődő olvasó? Szeretném ezúttal mindkét hibát elkerülni. Ugyanakkor törekszem a tömör, de informatív, illetve a részletes és elemző ismertetés közt félúton maradni, miközben tekintettel kell lennem az olvasó türelmére és a folyóirat szabta terjedelemre is.

A Nyitott könyvtár frappáns kötet cím, hiszen egyszerű, mégis többet mond, mint gondolnánk. Kitűnően összegzi a XXI. századi könyvtári intézménnyel kapcsolatos ideát, ami szerint a könyvtárnak mindenki számára elérhetőnek kell lennie, azaz senkit sem lehet kizárni a tudáshoz, az információhoz való hozzáféréstől. A könyv írásai pedig egyértelműen bizonyítják, hogy az USA könyvtári rendszere igyekszik is megfelelni ennek az ideának. A másodközléseket tartalmazó válogatás Hajnal Ward Judit 2007 és 2015 közötti folyóiratokban publikált fontosabb írásait szedi csokorba. A publikációk többsége a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* hasábjain, kisebb része a *Könyvtári Figyelő*ben és az *Orvosi Könyvtárak* című lapban jelentek meg eredetileg. Ezek többnyire egyéni írások, de akad köztük néhány társszerzős publikáció is. Összességében 18 cikket tartalmaz a kötet, melyek öt tematikus fejezetben olvashatók. Az írások műfaja a könyv borítója szerint alapvetően esszé és tanulmány, de igazság szerint van köztük riportnak beillő könyvtári konferenciáról tudósító publikáció és egyéni tapasztalatokon nyugvó, protokoll előírásokat tartalmazó „kiskaté”, mely egyfajta gyakorlati útmutató álláskereső számára. Következésképp igazán sokszínű válogatással van dolgunk, amely a könyvtári munka megannyi szegmensére reflektál.

A *könyvtárban* című első fejezet az Egyesült Államokbeli könyvtárakról, a szakma folyamatos megújulásáról, átalakulásáról és különféle projektjeiről, programjairól ad közelebbi képet. Megismerhetjük belőle a *The College of New Jersey* új könyvtárát, a korszerű épületegyüttes erőnyeit és az ott folyó

szakmai tevékenységeket, melyeket egy ott rendezett értekezletnek köszönhetően tapasztalt meg a szerző. Szó esik különféle olvasásnépszerűsítő programokról is – ugyanis az amerikai lakosság kevesebb mint fele olvas csak szépirodalmat (ráadásul elég tágan értelmezik annak fogalmát) –, melyekhez sok segítséget, számos esetben kész, csupán megvalósításra váró programot biztosít az Amerikai Könyvtári Szövetség és annak megannyi regionális társszervezete. Például igazán népszerű olvasásnépszerűsítő rendezvény a *Betiltott könyvek hete*, mely rendszerint kiállítás-sal és felolvasással is kiegészül. Ezek a programok olyan vitatott könyvekről szólnak, mint Heller A 22-es csapdája, Orwell 1984, Nabokov Lolita vagy Golding A legyek ura című regénye. Ezen kívül különféle könyvklubokat szerveznek, melyekhez web 2.0-ás kiegészítések, esetleg telefonos applikációk és internetes fórumok kialakítása társul. Ezekben a felületeken könyvajánlókat, olvasmánylistákat készíthetnek az olvasók, és megismerhetik mások véleményét is. Különösen érdekes program az „olvasás kutyáknak”. Ez kifejezetten olyan kisgyerekeknek szól, akik olvasási nehézségekkel küzdenek, a kedvenc háziállat jelenléte ugyanis segítheti a nyugodtabb légkör megteremtését, ami pedig elősegítheti az olvasás könnyebb elsajátítását. Szó esik még ebben a fejezetben az e-könyvolvasók használatáról, és az e-könyvek kölcsönzési lehetőségéről is. Igazán érdekes adatokat tudhat meg a magyar olvasó: az USA könyvtárainak 72%-a nyújt lehetőséget e-book hozzáféréshez, de mindössze 39%-uk teszi lehetővé ezek kölcsönzését; a városi könyvtárak 92%-a, a falusi könyvtárak 65%-a tart e-könyveket, ugyanakkor az emberek 62%-a jóformán nem is tudja, hogy kölcsönözhetőek e-könyvek a könyvtárból. Emellett az Open Science és az Open Access témakörök is kifejtésre kerülnek.

A *Hírünk a világban* című, második fejezet többek közt betekintést nyújt az *Amerikai Magyar Alapítvány Könyvtár és Levéltár* működésébe és gyűjteményébe, mely gyakorlatilag a leggazdagabb magyar vonatkozású gyűjtemény az Államokban. Ezzel kapcsolatban felmerül a Magyar Digitális Világkönyvtár víziója és a megvalósítás lehetőségének módja, tehát a hungarológiai kulturális örökség kutatásának segítése, illetve beavatást nyerhetünk az 56-os magyar emigráns tudósok utáni kutatás rejtelmeibe, sajátos metodikájába, és megismerhetjük annak eredményeit.

A *Könyvtárosok* címre keresztelt harmadik fejezet az USA-ban folyó könyvtárosképzésbe enged betekintést, ahol nem kell szakdolgozatot írni, nincs előírva nyelvvizsga-kötelezettség és záróvizsga sem,

ellenben elég sok gyakorlati feladatot kell teljesíteni a könyvtár szakos hallgatóknak, akiknek alapvetően 1–3 év áll rendelkezésükre a szak elvégzéséhez. A gyermekkönyvtáros-képzéssel külön írás foglalkozik, egy másik publikáció pedig az álláskereséshez ad valóban hasznos, gyakorlati tanácsokat. Egy következő írás pedig az egyetem alatt végezhető gyakorlati/önkéntes munka fontosságára hívja fel a figyelmet, hangsúlyozva az itt szerzett tapasztalatok nélkülözhetetlenségét az elhelyezkedés tekintetében.

A *Konferenciákról* című negyedik fejezet szakmai rendezvényekről írt beszámolókat tartalmaz, melyek hol elegáns konferencia-központban tartott, hol tengerparti helyszínre szervezett konferenciáról tudósítanak, máskor pedig a szerző saját konferenciaszervezői tapasztalatáról adnak számot.

Végül a *Könyvtár, tudomány, könyvtartudomány* címre keresztelt ötödik fejezet egyebek mellett az amerikai könyvbeszerzés útvesztőit ismerteti, ahol a terjesztéssel foglalkozó cégek már kész MARC-leírásokkal együtt szállítják a megrendelt könyveket. Legvégül a könyv zárásaként néhány gyakorlati megközelítésű bibliometriai vonatkozású írást is olvashatunk.

Mint általában minden könyv esetében a tartalom ismertetése, illetőleg érnyeinek kidomborítása mellett sajnos néhány negatívumról is meg kell emlékeznünk. A kötet nagy hiányossága, hogy nem került bele tartalomjegyzék, holott a tartalom áttekinthetősége és visszakereshetősége alapigény, hiánya megengedhetetlen. Dacára annak, hogy az utolsó lapon fejezetenként lajstromozzák a kötetbe került cikkeket, és precízen feltüntetik az eredeti megjelenés helyét, idejét és terjedelmét, mindez nem tölti be a tartalomjegyzék funkcióját, ezért nem is pótolja annak hiányát. Jó lett volna, ha az eredeti közlemények betűhibáit is korrektúrázták volna.

Ennek ellenére, az előbbieket zárójelbe téve állítom: Hajnal Ward Judit egyéni tapasztalatait és az amerikai viszonyokat hitelesen tükröző, sokrétű, fontos témákat felkaroló, olvasmányos stílusban megírt könyvet tett le a szakma asztalára. A benne foglalt nemzetközi érvényű ismeretek közvetítésén túl csak a magyar olvasó által érthető utalásaival, olykor egyenesen humoros, életvidám kitételeivel, perspektivikus látásmódjával, pozitív és előremutató mentalitásával ösztönzően hat az olvasóra. Életközeli, stílusos esszéi akár motivációs eszközként is megállják helyüket, könyvtári pályára készülő egyetemistáknak, gyakorló könyvtárosoknak egyaránt hasznos szakirodalmi forrás.

Toth Béla István